

Het correctievoorschrift bestaat uit:

- 1 Regels voor de beoordeling
- 2 Algemene regels
- 3 Vakspecifieke regels
- 4 Beoordelingsmodel

1 Regels voor de beoordeling

Het werk van de kandidaten wordt beoordeeld met inachtneming van de artikelen 41 en 42 van het Eindexamenbesluit v.w.o.-h.a.v.o.-m.a.v.o.-v.b.o. Voorts heeft de CEVO op grond van artikel 39 van dit Besluit de *Regeling beoordeling centraal examen* vastgesteld (CEVO-02-806 van 17 juni 2002 en bekendgemaakt in Uitleg Gele katern nr. 18 van 31 juli 2002).

Voor de beoordeling zijn de volgende passages van de artikelen 41, 41a en 42 van het Eindexamenbesluit van belang:

1 De directeur doet het gemaakte werk met een exemplaar van de opgaven, de beoordelingsnormen en het proces-verbaal van het examen toekomen aan de examinator. Deze kijkt het werk na en zendt het met zijn beoordeling aan de directeur. De examinator past de beoordelingsnormen en de regels voor het toekennen van scorepunten toe die zijn gegeven door de CEVO.

2 De directeur doet de van de examinator ontvangen stukken met een exemplaar van de opgaven, de beoordelingsnormen, het proces-verbaal en de regels voor het bepalen van de score onverwijld aan de gecommitteerde toekomen.

3 De gecommitteerde beoordeelt het werk zo spoedig mogelijk en past de beoordelingsnormen en de regels voor het bepalen van de score toe die zijn gegeven door de CEVO.

4 De examinator en de gecommitteerde stellen in onderling overleg het aantal scorepunten voor het centraal examen vast.

5 Komen zij daarbij niet tot overeenstemming dan wordt het aantal scorepunten bepaald op het rekenkundig gemiddelde van het door ieder van hen voorgestelde aantal scorepunten, zo nodig naar boven afgerond.

2 Algemene regels

Voor de beoordeling van het examenwerk zijn de volgende bepalingen uit de CEVO-regeling van toepassing:

1 De examinator vermeldt op een lijst de namen en/of nummers van de kandidaten, het aan iedere kandidaat voor iedere vraag toegekende aantal scorepunten en het totaal aantal scorepunten van iedere kandidaat.

2 Voor het antwoord op een vraag worden door de examinator en door de gecommitteerde scorepunten toegekend, in overeenstemming met het beoordelingsmodel. Scorepunten zijn de getallen 0, 1, 2, ..., n, waarbij n het maximaal te behalen aantal scorepunten voor een vraag is. Andere scorepunten die geen gehele getallen zijn, of een score minder dan 0 zijn niet geoorloofd.

- 3 Scorepunten worden toegekend met inachtneming van de volgende regels:
- 3.1 indien een vraag volledig juist is beantwoord, wordt het maximaal te behalen aantal scorepunten toegekend;
 - 3.2 indien een vraag gedeeltelijk juist is beantwoord, wordt een deel van de te behalen scorepunten toegekend, in overeenstemming met het beoordelingsmodel;
 - 3.3 indien een antwoord op een open vraag niet in het beoordelingsmodel voorkomt en dit antwoord op grond van aantoonbare, vakinhoudelijke argumenten als juist of gedeeltelijk juist aangemerkt kan worden, moeten scorepunten worden toegekend naar analogie of in de geest van het beoordelingsmodel;
 - 3.4 indien slechts één voorbeeld, reden, uitwerking, citaat of andersoortig antwoord gevraagd wordt, wordt uitsluitend het eerstgegeven antwoord beoordeeld;
 - 3.5 indien meer dan één voorbeeld, reden, uitwerking, citaat of andersoortig antwoord gevraagd wordt, worden uitsluitend de eerstgegeven antwoorden beoordeeld, tot maximaal het gevraagde aantal;
 - 3.6 indien in een antwoord een gevraagde verklaring of uitleg of afleiding of berekening ontbreekt dan wel foutief is, worden 0 scorepunten toegekend, tenzij in het beoordelingsmodel anders is aangegeven;
 - 3.7 indien in het beoordelingsmodel verschillende mogelijkheden zijn opgenomen, gescheiden door het teken /, gelden deze mogelijkheden als verschillende formuleringen van hetzelfde antwoord of onderdeel van dat antwoord;
 - 3.8 indien in het beoordelingsmodel een gedeelte van het antwoord tussen haakjes staat, behoeft dit gedeelte niet in het antwoord van de kandidaat voor te komen.

4 Een fout mag in de uitwerking van een vraag maar één keer worden aangerekend, tenzij daardoor de vraag aanzienlijk vereenvoudigd wordt en/of tenzij in het beoordelingsmodel anders is vermeld.

5 Een zelfde fout in de beantwoording van verschillende vragen moet steeds opnieuw worden aangerekend, tenzij in het beoordelingsmodel anders is vermeld.

6 Indien de examinerator of de gecommiteerde meent dat in een examen of in het beoordelingsmodel bij dat examen een fout of onvolkomenheid zit, beoordeelt hij het werk van de kandidaten alsof examen en beoordelingsmodel juist zijn.
Hij kan de fout of onvolkomenheid mededelen aan de CEVO. Het is niet toegestaan zelfstandig af te wijken van het beoordelingsmodel. Met een eventuele fout wordt bij de definitieve normering van het examen rekening gehouden.

7 Scorepunten worden toegekend op grond van het door de kandidaat gegeven antwoord op iedere vraag. Er worden geen scorepunten vooraf gegeven.

8 Het cijfer voor het centraal examen wordt als volgt verkregen.
Eerste en tweede corrector stellen de score voor iedere kandidaat vast. Deze score wordt meegedeeld aan de directeur.
De directeur stelt het cijfer voor het centraal examen vast op basis van de regels voor omzetting van score naar cijfer.

N.B. Het aangeven van de onvolkomenheden op het werk en/of het noteren van de behaalde scores bij de vraag is toegestaan, maar niet verplicht.

3 Vakspecifieke regel

Voor het examen economie 1,2 VWO kunnen maximaal 58 scorepunten worden behaald.

Voor dit examen is verder de volgende vakspecifieke regel vastgesteld:

Voor rekenfouten worden geen punten afgetrokken. Wanneer echter de kandidaat bij een berekening kennelijk verzuimd heeft door schatting controle op het antwoord uit te oefenen, wordt voor deze fouten één punt afgetrokken tot een maximum van drie punten voor het hele examen.

4 Beoordelingsmodel

Antwoorden

Deel-
scores

Opmerking

Algemene regel 3.6 is ook van toepassing als gevraagd wordt een gegeven antwoord toe te lichten, te beschrijven en dergelijke.

Opgave 1

Maximumscore 2

- 1 Een voorbeeld van een juiste berekening is:

$$\text{totale uitgaven in 2000: } \frac{\text{€ 8,6 miljard}}{1,03} + \frac{\text{€ 2,3 miljard}}{1,08} = \text{€ 10,48 miljard}$$

$$\text{toename: } \frac{10,9 - 10,48}{10,48} \times 100\% = 4\%$$

Opmerking

Een andere manier van afronden ook goed rekenen.

Maximumscore 2

- 2 gestegen

Uit de verklaring moet blijken dat deze stijging van de koers van het Britse pond Engeland als vakantieland duurder maakt voor toeristen uit de Eurozone.

Maximumscore 2

- 3 Een voorbeeld van een juist antwoord is:

Een antwoord waaruit blijkt dat de wetenschapper verwacht dat bij een stijging van de prijs van vakanties in eigen land het reële inkomen daalt en er minder besteed kan worden aan een tweede vakantie in het buitenland.

Maximumscore 2

- 4 Een voorbeeld van een juist antwoord is:

Een antwoord waaruit blijkt dat Nederlandse vakantiegangers die door een stijging van het inkomen van inkomensgroep 3 naar inkomensgroep 4 verschuiven relatief minder uitgeven aan lange vakanties in eigen land.

Opgave 2

Maximumscore 2

- 5 Een voorbeeld van een juiste berekening is:

$$0,766 \times 64,8\% + 0,234 \times 86,4\% = 69,9\% \text{ (hetgeen hoger is dan } 62,1\%)$$

Maximumscore 2

- 6 Een voorbeeld van een juist antwoord is:

Bij een krappe arbeidsmarkt kan de grotere kans op het vinden van een baan/de loonstijging er toe leiden dat een groter deel van de beroepsgeschikte bevolking zich gaat aanbieden op de arbeidsmarkt.

Maximumscore 2

- 7 Een voorbeeld van een juiste verklaring is:

De laag/middelbaar opgeleiden hebben meestal een relatief lage arbeidsproductiviteit, dus een relatief minder sterke stijging van de participatiegraad van deze groep zou dan hebben geleid tot een hogere gemiddelde arbeidsproductiviteit.

Maximumscore 2

- 8 Een voorbeeld van een juist antwoord is:
Een antwoord waaruit blijkt dat indien de verschuiving in de beroepsgeschikte bevolking richting hoog opgeleiden doorzet, de toename van het gemiddelde scholingsniveau er toe zal leiden dat het menselijk kapitaal groter wordt (en daardoor ook de gemiddelde arbeidsproductiviteit).

Maximumscore 2

- 9 Een voorbeeld van een juist antwoord is:
Een antwoord waaruit blijkt dat groei van menselijk kapitaal voor de betreffende personen gepaard kan gaan met een inkomensstijging, hetgeen de bestedingen kan verhogen.

Opgave 3**Maximumscore 7**10

te beoordelen onderdeel	Noteer per onderdeel a, b en c: 0, 1 of 2 punten: 0: (vrijwel) geheel fout 2: (vrijwel) geheel goed 1: bij twijfel Noteer bij onderdeel d: 0 (fout) of 1 (goed)
betoog voor nivellering	
a Een gunstig gevolg van nivellering is juist uitgewerkt. Te denken valt aan de noodzaak tot verhoging van de koopkracht van de lagere inkomensgroepen, die met hun relatief hoge consumptiequote kunnen bijdragen aan vermindering van de onderbesteding (kenmerk 1, in combinatie met 5).	
b De gekozen maatregel is correct en juist uitgewerkt in de richting van de gemaakte keuze. Te denken valt aan het verhogen van het wettelijk vastgesteld minimumloon waardoor de laagste (loon)inkomens stijgen. Te denken valt aan het algemeen verbindend verklaren van collectieve arbeidsovereenkomsten hetgeen een afname van de loondifferentiatie tot gevolg heeft	
c De gekozen maatregel is correct en juist uitgewerkt in de richting van de gemaakte keuze. Te denken valt aan het versterken van de progressie in het stelsel van de inkomstenbelasting door verlaging van het marginaal tarief van de laagste schijf / verhoging van het marginaal tarief van de hoogste schijf, of door het verhogen van de heffingskorting.	
d In de grafiek op de uitwerkbijlage is de lijn van de secundaire verdeling getekend tussen de diagonale lijn (45 ^o -lijn) en de oorspronkelijke lijn voor de secundaire verdeling.	
Indien het gebruikte aantal woorden teveel afwijkt en/of de onderdelen van het betoog niet logisch op elkaar aansluiten	-1

te beoordelen onderdeel	Noteer per onderdeel a, b en c: 0, 1 of 2 punten: 0: (vrijwel) geheel fout 2: (vrijwel) geheel goed 1: bij twijfel Noteer bij onderdeel d: 0 (fout) of 1 (goed)
betoog voor denivellering	
a Een gunstig gevolg van denivellering is juist uitgewerkt.	
Te denken valt aan het verhogen van de besparingen ten einde de investeringen te stimuleren, hetgeen vooral bereikt kan worden door de hogere inkomens te verhogen, want deze inkomensgroep heeft een hogere spaarquote (kenmerk 4, in combinatie met 5). Te denken valt aan het stimuleren van het aanbod van hooggeschoolde arbeidskrachten ten einde <u>spanning op de arbeidsmarkt voor hooggeschoolden te verminderen</u> (kenmerk 2.)	
b De gekozen maatregel is correct en juist uitgewerkt in de richting van de gemaakte keuze.	
Te denken valt aan het loslaten van de koppeling tussen uitkeringen en lonen in de marktsector, hetgeen het verschil tussen looninkomens en niet-looninkomens groter zal maken. Te denken valt aan het niet algemeen verbindend verklaren van collectieve arbeidsovereenkomsten, waardoor er meer loondifferentiatie zal ontstaan.	
c De gekozen maatregel is correct en juist uitgewerkt in de richting van de gemaakte keuze.	
Te denken valt aan het afzwakken van de progressie in het stelsel van de inkomstenbelasting, door aanpassing marginale tarieven/door het verminderen van het aantal tariefschijven of door de heffingskorting te verlagen/af te schaffen.	
d In de grafiek op de uitwerkbijlage is de lijn van de secundaire verdeling verder van de diagonale lijn (45 ^o -lijn) getekend dan de oorspronkelijke lijn voor de secundaire verdeling.	
Indien het gebruikte aantal woorden teveel afwijkt en/of de onderdelen van het betoog niet logisch op elkaar aansluiten	-1

Opgave 4**Maximumscore 2**

- 11 Een voorbeeld van een juiste berekening is:
340 miljard – 5,1 miljard – 11,6 miljard = 323,3 miljard (euro)

Maximumscore 2

- 12 Een voorbeeld van een juist antwoord is:
Een antwoord waaruit blijkt dat de vergrijzing leidt tot (relatief) hogere uitgaven voor gezondheidszorg terwijl anderzijds de ouderen/inactieven gemiddeld minder koopkracht hebben hetgeen de inkomsten uit directe/indirecte belastingen (relatief) doet afnemen.

Maximumscore 2

- 13 Voorbeelden van een juist antwoord zijn:
- Een antwoord waaruit blijkt dat de overheid zich genoodzaakt ziet de lastendruk te verhogen, 1
 - hetgeen ertoe kan leiden dat de bedrijven in dit land de hogere lasten doorberekenen in de verkoopprijzen waardoor hun internationale concurrentiepositie verslechtert 1
 - Een antwoord waaruit blijkt dat de overheid zich genoodzaakt ziet te bezuinigen, 1
 - hetgeen ertoe kan leiden dat zij minder investeert in infrastructuur of in de ‘kennis-economie’ waardoor de internationale concurrentiepositie van de bedrijven verslechtert 1

Maximumscore 2

- 14 prognose 1
Een voorbeeld van een juiste verklaring is:
Een verklaring waaruit blijkt dat bij een stabiele uitgavenquote de overheidsuitgaven zullen meegroeien met de economische groei.

Maximumscore 2

- 15 Een voorbeeld van een juist antwoord is:
Een antwoord waaruit blijkt dat de door extra aflossen extra vrijkomende besparingen voor het grootste deel in het buitenland belegd worden, omdat de particuliere en de collectieve sector in het eigen land (te) weinig financieringsbehoefte hebben. Hierdoor zal het buitenlandse bedrijfsleven makkelijker/meer kapitaal kunnen aantrekken om hun productieprocessen te moderniseren.

Opgave 5**Maximumscore 3**

- 16 Een voorbeeld van een juist antwoord is:
Een antwoord waaruit blijkt dat
- uit $X_a = X_v$ volgt dat $2P - 20 = -3P + 100 \rightarrow 5P = 120 \rightarrow P = 24$ (inkoopprijs voor Bostek) en dat dit samen met de overige variabele kosten van € 26 leidt tot $TVK = 50q$ 2
 - uit de gegevens is af te leiden: bij $q = 10.000 \rightarrow GO = GTK = € 225 \rightarrow TK = € 2.250.000$, dus totale constante kosten (TCK) zijn: $€ 2.250.000 - 10.000 \times € 50 = € 1.750.000$ 1

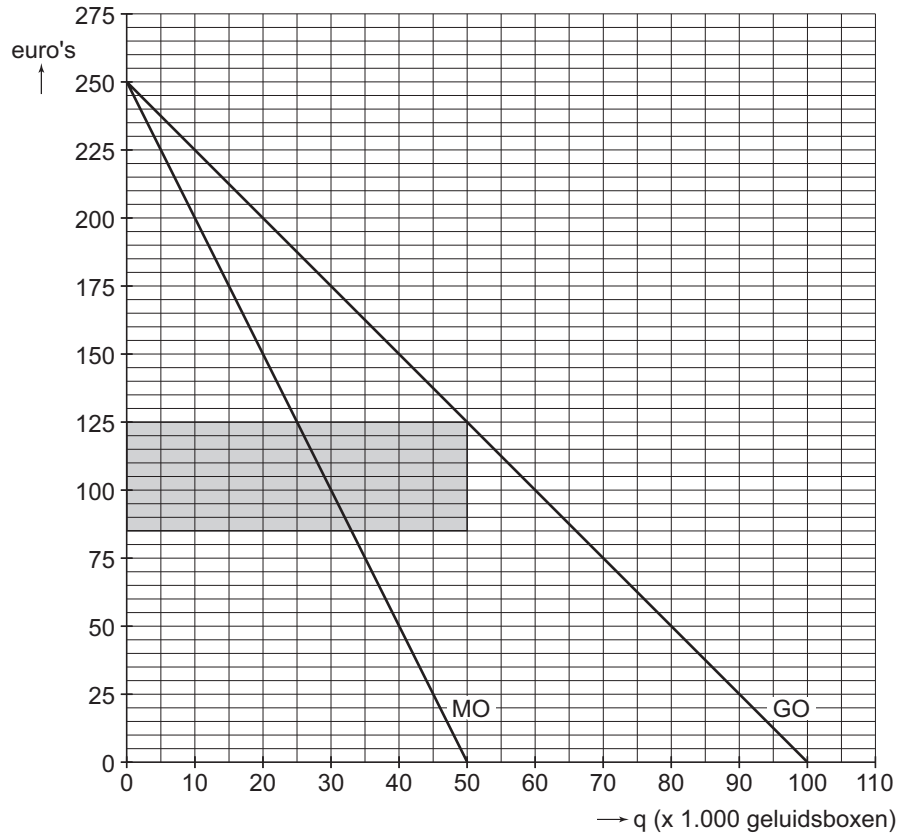
Maximumscore 2

- 17 Een voorbeeld van een juiste berekening is:
- Bostek behaalt maximale totale winst bij $MO = MK \rightarrow q = 40.000$ en de verkoopprijs bedraagt € 150 hetgeen een totale omzet oplevert van $40.000 \times € 150 = € 6.000.000$ 1
 - Het marktaandeel van Bostek wordt dan $\frac{6.000.000}{65.000.000} \times 100\% = 9,2\%$ 1

Maximumscore 2

18 Een voorbeeld van een juist antwoord is:

$$\bullet \text{GTK} = 50 + \frac{1.750.000}{50.000} = 85$$

1

• Voor de juiste arcering

1**Maximumscore 2**

19 groter

Een voorbeeld van een juiste verklaring is:

Een verklaring waaruit blijkt dat

- de heffing zal leiden tot hogere variabele kosten voor Bostek,
- waardoor Bostek meer producten zal moeten afzetten om met de verkoopopbrengst de kosten volledig te dekken

11

Opgave 6**Maximumscore 2**

- 20 Uit het antwoord moet blijken dat een stijging van de indicator door de oplopende werkloosheid dan gecompenseerd wordt door het minder worden van de inflatie.

Maximumscore 2

- 21 Een voorbeeld van een juist antwoord is:
Een antwoord waaruit blijkt dat de werkgelegenheid zal zijn gestegen omdat de groei van de arbeidsproductiviteit lager was dan de groei van de productie, hetgeen kan hebben geleid tot een daling van de werkloosheid.

Maximumscore 2

- 22 Een voorbeeld van een juist antwoord is:
Een stijging van de indicator kan wijzen op groeiende inflatie waardoor de concurrentiepositie van de sterke Aziatische landen in vergelijking met die van de landen van de EU verslechtert.

Maximumscore 2

- 23 Een voorbeeld van een juist antwoord is:
De stijging van de indicator kan wijzen op groeiende werkloosheid als gevolg van een recessie, hetgeen kan leiden tot afzetverlies voor Europese bedrijven op de Aziatische markt.

Opgave 7**Maximumscore 2**

- 24 Uit het antwoord moet blijken dat (in alle kwartalen van 2005) de procentuele groei van de primaire liquiditeiten hoger is dan de opgetelde procentuele stijging van het reëel BBP (meer producten) en de consumentenprijsindex (hogere prijzen).

Maximumscore 2

- 25 Een voorbeeld van een juist antwoord is:
Een antwoord waaruit blijkt dat door verkoop van waardepapieren de liquiditeit van de algemene banken zal afnemen, hetgeen een rem vormt op de kredietverlening en daarmee op de geldgroei.

Maximumscore 2

- 26 Uit het antwoord moet blijken dat een renteverhoging de koers verder zou kunnen verhogen omdat buitenlands beleggingskapitaal aangetrokken wordt waardoor de vraag naar de munt op de valutamarkt groter wordt.

inzenden scores

Verwerk de scores van de alfabetisch eerste vijf kandidaten per school in het programma WOLF.

Zend de gegevens uiterlijk op 23 juni naar Cito.

Einde